

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۵۹۹۸۶

وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری

پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی

وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

بررسی فقهی و حقوقی مسأله شبیه سازی انسان

با رویکردی بر مبانی حضرت امام خمینی (ره)

استاد راهنما:

جناب آقای: حضرت آیت الله دکتر سید محمد موسوی بجنوردی

استاد مشاور:

جناب آقای: دکتر خوئینی

۱۳۸۶ / ۱۲ / ۱۷

پژوهشگر:

نگار عزیزاده

اسفند ۸۶

۵۹۹۸۷

این کمترین

تقدیم به :

روح پرفتوح قمینی کییر (ه)

که با اندیشه های بلند فقهی و علمی خود،

انقلابی نو در عرصه

فقاہت پدید آورد.

با ابراز قدر شناسی:

از راهنمایی های ارزنده بزرگ مرد عرصه

علم و فقاہت:

حضرت آیت الله العظمی دکتر سید محمد موسوی بجنوردی

و مشاوره های ارزشمند:

استاد ارجمند: دکتر غفور فوئینی

که در نگارش این پایان نامه با نهایت بزرگواری

مساعدت نمودند.

و با تشکر و سپاس از:

کمکهای بی دریغ:

استاد گرانمایه: دکتر جعفر پور،

مدیر کل روابط عمومی پژوهشکده رویان:

دکتر رضا عمانی سامانی

و حجة الاسلام و المسلمین جناب آقای سعادتى

و استاد ارجمند سرکار خانم آقا بابایی

چکیده

پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد
رشته تحصیلی: فقه و مبانی حقوق اسلامی
عنوان پایان نامه: بررسی فقهی و حقوقی مسأله شبیه سازی انسان با رویکردی بر مبانی حضرت امام خمینی (ره)
نام و نام خانوادگی دانشجو: نگار علیزاده
استاد راهنما: حضرت آیت الله دکتر سید محمد موسوی بجنوردی
استاد مشاور: جناب آقای دکتر غفور خوئینی
تاریخ شروع پایان نامه: ۱۳۸۶/۲/۱۸
تاریخ اتمام پایان نامه: ۱۳۸۶/۱۲/۷

چکیده شامل (هدف تحقیق، روش تحقیق، طرح تحقیق و یافته ها و نتایج تحقیق می باشد).

اهداف مورد نظر این پژوهش عبارتند از:

- روشن شدن دیدگاه فقه در حکم به جواز یا عدم جواز شبیه سازی انسان؛

- شناخت حقوق فردی و اجتماعی کودک شبیه سازی شده؛

- جستجو در منابع فقهی اسلامی و درک چگونگی تطبیق آن (با در نظر گرفتن نقش دو عنصر زمان و مکان در اجتهاد) بر مسائل مستحدثه و به ویژه شبیه سازی؛

- ارائه مکتوب این پژوهش به صورت مقاله در مجامع علمی جهت نمایاندن جایگاه شبیه سازی در فقه و حقوق.

روش تحقیق:

در این پژوهش از روش کتابخانه ای (فیش برداری و سپس جمع بندی مطالب) استفاده شده و در کنار آن از مصاحبه با افراد صاحب نظر در

این مسائل نیز بهره گرفته شده است.

این پژوهش با هدف درک بیشتر حقایق تدوین شده و لذا براساس این نگرش بنیادی بوده و از آنجایی که بررسی آراء به صورت مستدل و

مستند صورت گرفته است، پژوهشی علی و تحلیلی است.

طرح و یافته ها و نتایج:

درمبحث فقهی به دلایل مخالفین و موافقین شبیه سازی پرداخته شده و نظر علمای سنی و شیعه در این زمینه بررسی شد و نتیجه ای که

حاصل شد اینکه خلط اقسام گوناگون شبیه سازی و دادن حکم یکسان در مورد همه اقسام چه بسا در شرایط فعلی (به دلیل تازگی مسأله) قابل

قبول نباشد.

لذا صحیح این است که حکم اولی آن را جواز قرار داد؛ اما بایستی درباره حالات و شقوق مختلف آن بررسی و پژوهش صورت گیرد.

درمبحث حقوقی نیز به طرح حقوق فردی و اجتماعی فرد شبیه سازی شده پرداخته و نتایجی که بدست آمده، این است که فرد شبیه سازی

شده دارای تمام حقوق فردی و اجتماعی به سان سایر انسان ها می باشد.

درمبحث پایانی که اختصاص به نظر امام خمینی (ره) و تأثیر دو عنصر زمان و مکان در اجتهاد دارد این نتیجه حاصل آمد که شاید اگر ایشان،

در مقطع کنونی حضور داشتند با توجه فتاوی ای که در مورد شطرنج، پیوند اعضا و... دارند؛ صراحتاً حکم به حرمت شبیه سازی نمی داند و آن

را در دایره زوجیت ویر ای درمان ناباروری

- در صورت کاهش خطرات پزشکی - لااقل به میزان باروری طبیعی -

- در صورتی که مقدمات آن موجب فعل حرام نگردد؛

- در صورت شناخته شدن حقوق فردی و اجتماعی فرد شبیه سازی شده مجاز می شمارند

واژگان کلیدی: شبیه سازی - کلون - مسائل مستحدثه

الخلاصه

الاكاديمية الامام الخميني و الثورة الاسلاميه

الاهداف المتوفاه فى هذه الاطروحه كما يلى:

- بيان رويت الفقه فى الحكم يجوز الاستنساخ البشرى و عدمه
- معرفه الحقوق الفرديه و الاجتماعيه للوليد المستنسخ
- البحث فى المصادر الفقهيه الاسلاميه و تحديد كيفيه تطبيقها على المسائل المستحدثه لاسيما الاستنساخ مع ملاحظه عنصرى الزمان و المكان
- تقديم هذه الاطروحه بصوره مقال فى فى الاوساط العلميه لبيان موقع الاستنساخ فى الفقه و القانون

منهج البحث

لقد تم اعتماد الطريقه المكتبيه (اعداد البطاقات و تبويب المباحث) هذا بالاضافه الى المقابلات مع اصحاب الاختصاص على هذا الصعيد.

نتائج البحث

تم التعرض فى المبحث الفقهي لادله المخالفين و الموافقين للاستنساخ كما درست اداء العلماء سنه و شيعه فى هذا المجال و كانت النتيجة كالتالى

_ ان خلط الاقسام المختلفه للاستنساخ و اعطاء حكم واحد فى جمع الاقسام ربما لا يكون مقبولا خصوصا فى الظروف الحاضره (و ذلك لجده المساله)

- و الصحيح اذن هو الحكم بالجواز و اما الحالات و الاقسام المختلفه الاخرى فينبغى ان تكون موضع دراسه و بحث و فى الابحاث القانونيه تم التعرض ايضا للحقوق الفرديه و الاجتماعيه للشخص المستنسخ و كانت النتائج التاليه

- ان الفرد المستنسخ له جميع الحقوق الفرديه و الاجتماعيه كالاخرين.

و فى الخاتمه حيث تم تخصيصها الاداء الامام الخميني (قدس سره) و ما لعنصرى الزمان و المكان من تاثير على الاجتهاد. تم استنتاج ما يلى ربما لم يكن يفتى الامام الخميني بالحرمة صراحه لو كان حيا فى الوقت الحاضر و ذلك لما هو عليه فى فتاوى من قبيل الشطرنج، زرع الاعضاء، بيع و شراء الدم، بل كان يعتبر ذلك من شئون الزوجيه و علاجا للعقم و ذلك فى صورته اتخفاض الاخطار الطبيه على الاقل بمسوى التلقيح الطبيعى وحينما لا يودى الى الوقوع الى الوقوع فى المقدمات المحرمه و ان يتم تحديد الحقوق الفرديه و الاجتماعيه للشخص المستنسخ فاذا توفرت هذه الشروط كان لا يحكم بالحرمة.

نگار عليزاده

اللغات الاصلية : الاستنساخ- المسائل المستحدثه

Abstract

The Research Institute of Imam Khomeini and Islamic Revolution.

Title:

A survey of legal and jurisprudence aspect of cloning of human being from Imam Khomeini point of view.

Written by:

Negar Alizadeh

Aims of Current Research:

- Clarification of the position of jurisprudence on the permissibility or prohibited ness of human cloning.
- Knowledge of social and individual right as cloned children.
- Investigation in to jurisprudential references and the procedure for the application of legal principles to recent issues especially human cloning.
- Presentation of the current research as an essay to scientific societies in order to gain knowledge of status of cloning in jurisprudence and law.

Method of research:

Project and findings, in the jurisprudential discussion we have shed a light on the arguments put forward by the opponents and proponents of human cloning, just as we have studied and analyzed the view point of shift and sunny schools there upon as the divers sort of human cloning have been confused, the laws and rulings introduced regardless of conditions, cannot be accepted. The correct view is that permissible in the first place, however all the diverse types and conditions must be taken in to account to pass laws.

In the legal discussion we have dealt with the social and individual rights of cloned individual. We conclude that a cloned individual enjoys all social and individual rights like all other people.

- ۲-مشکلات اجتماعی.....۳۲
- ۲-۱-پایان یافتن نقش مردان در جامعه.....۳۲
- ۲-۲-افزایش بی‌رویه جمعیت.....۳۳
- ۲-۳-تبدیل شدن انسان به کالا.....۳۴
- ۲-۴-حذف تنوع بشری.....۳۵
- ۲-۵-ایجاد افرادی مانند هیتلر.....۳۶
- ۳-مشکلات پزشکی و زیست‌شناسی.....۳۷
- ۳-۱-نارسایی‌هایی مربوط به جفت و نوزاد متولد شده.....۳۷
- ۳-۲-مشکلات مربوط به رشد رویان اولیه.....۳۷
- ۳-۳-از دست رفتن آبستنی‌ها پس از انتقال به مادر حامل.....۳۸
- ۳-۴-مشکل برای مادر جنین شبیه سازی شده.....۳۸
- ۳-۵-مرگ و میر و ناهنجاری‌های جنین.....۳۸
- ۳-۶-پیری زود رس.....۳۹
- ۴-مشکلات عاطفی.....۳۹
- ۵-مشکلات خانوادگی.....۴۰
- ۱-۵-سست کردن مفهوم خانواده.....۴۰
- ۲-۵-تأثیر بر روابط والدین با فرزند.....۴۱
- ۶-مشکلات مذهبی.....۴۲

۶-۱- شبیه سازی تغییر خلقت خداوند است..... ۴۲

۶-۲- شبیه سازی خلاف آفرینش و اراده الهی است..... ۴۳

۶-۳- شبیه سازی دخالت در کار خداوند..... ۴۴

ب: دلایل موافقان شبیه سازی:..... ۴۵

۱- مداوای نایزوری..... ۴۵

۲- پیشرفت ژن درمانی..... ۴۶

۳- درمان بسیاری از بیماری های بشر..... ۴۶

۴- اصل اباحه دلالت بر مجاز بودن شبیه سازی می کند..... ۴۷

ج: بررسی فقهی شبیه سازی انسان- در جواز و عدم جواز این پدیده ۴۷

۱- دیدگاه اهل سنت در مورد شبیه سازی..... ۴۷

۲- دیدگاه مذهب تشیع در مورد شبیه سازی انسان..... ۴۹

۲-۱- جواز مطلق شبیه سازی انسان..... ۵۰

۲-۲- جواز محدود شبیه سازی انسان..... ۵۳

۲-۳- حرمت ثانوی شبیه سازی انسان..... ۵۳

۲-۴- حرمت اولی شبیه سازی انسان..... ۵۵

(جدول دیدگاه مراجع و صاحب نظران ادیان درباره شبیه سازی انسان)..... ۵۷

فصل چهارم: بررسی حقوقی مسأله شبیه سازی انسان

الف: حقوق فردی..... ۶۱

۱- والد یا والدین کودک شبیه سازی شده..... ۶۱

۱- اخلاق پزشکی..... ۱۷

۲- اصول اخلاق پژوهشی و پدیده شبیه سازی انسان..... ۲۲

۲-۱- عدم در نظر گرفتن منافع واقعی..... ۲۲

۲-۲- زیر پا گذاشتن حق آگاهی و انتخاب..... ۲۲

۲-۳- لزوم ارزیابی طولانی مدت..... ۲۳

۲-۴- عدم وجود مطالعات حیوانی..... ۲۳

۲-۵- عدم وجود مدارک کافی برای ضمانت کیفیت روش اطمینان از آینده ۲۳

۲-۶- ریسک بالای مرگ و میر و ناهنجاریها..... ۲۴

ج- شبیه سازی و ادیان..... ۲۵

۱- کلیسای کاتولیک..... ۲۵

۲- پروتستانها..... ۲۶

۳- دیدگاه مسیحیت در مورد شبیه سازی..... ۲۶

۴- دیدگاههای مذهب یهود در مورد شبیه سازی..... ۲۷

فصل سوم: بررسی فقهی شبیه سازی انسان: در جواز یا عدم جواز این پدیده

الف: دلایل مخالفان شبیه سازی..... ۳۰

۱- مشکلات حقوقی..... ۳۱

۱-۱- ابهام در نسب موجود شبیه سازی شده..... ۳۱

۱-۲- بی هویتی اشخاص شبیه سازی شده..... ۳۱

- ۱-۱- صاحب سلول جسمی و صاحب تخمک یک فرد است..... ۶۱
- ۱-۲- صاحب سلول جسمی غیر از صاحب رحم است..... ۶۱
- ۱-۲-۱- صاحب سلول جسمی زن است..... ۶۲
- ۲-۲-۱- صاحب سلول جسمی مرد است..... ۶۳
- ۳-۱- صاحب سلول جسمی، غیر از صاحب تخمک است..... ۶۴
- ۲- نسبت فرد شبیه سازی شده با صاحب سلول..... ۶۴
- ۱-۲- فرد شبیه سازی شده دارای نسبت نیست..... ۶۴
- ۲-۲- فرد شبیه سازی شده، خود صاحب سلول است..... ۶۵
- ۳-۲- فرد شبیه سازی شده، همزاد صاحب سلول است..... ۶۵
- ۲-۴- فرد شبیه سازی شده، دوقلوی یا تأخیر از اصل خویش است..... ۶۶
- ۲-۵- فرد شبیه سازی شده کودک صاحب سلول است..... ۶۶
- ۳- هویت کودک شبیه سازی شده..... ۶۷
- ۴- ارث کودک شبیه سازی شده..... ۶۷
- ارث در قانون مدنی ایران..... ۷۲
- ۵- وصیت..... ۷۳
- ۶- محرمیت..... ۷۴
- ۷- کفر و اسلام..... ۷۵
- ۸- قصاص..... ۷۵

فهرست مطالب

صفحه عنوان

۱ مقدمه

فصل اول: کلیات:

۵ الف: بیان مسأله

۵ ب: بررسی پیشینه پژوهش

۵ ۱- پیشینه تاریخی

۷ ۲- پیشینه علمی

۸ ج: تعریف مفاهیم

فصل دوم: مباحث نظری شبیه سازی

۱۴ الف: شبیه سازی و انواع آن

۱۴ ۱- تعریف شبیه سازی

۱۴ ۲- مراحل شبیه سازی

۱۵ ۳- تفاوت شبیه سازی با لقاح معمولی

۱۶ ۴- انواع شبیه سازی

۱۶ ۵- شبیه سازی در ایران

۱۷ ب: شبیه سازی و اخلاق

۹-دیه..... ۷۵

ب: حقوق اجتماعی..... ۷۶

۱-مسئولیت افراد و جامعه نسبت به شبیه..... ۷۶

۲-منع تجارت شبیه..... ۷۷

۳-حقوق بشر بین الملل و شبیه سازی انسان..... ۷۷

۳-۱- اسناد الزام آور ۷۷

۳-۱-۱- اسناد الزام آور منطقه‌ای..... ۷۷

۳-۱-۲- اسناد الزام آور بین المللی ۷۸

۳-۲- عرفهای حقوقی بشری و شبیه سازی..... ۷۹

۳-۳- اصول کلی حقوق و شبیه سازی انسان..... ۷۹

فصل پنجم: نظر حضرت امام خمینی (ره) و نقش دو عنصر زمان و مکان در اجتهاد

الف: شبیه سازی - مسائل مستحدثه..... ۸۳

ب: بررسی مفاهیم..... ۸۴

۱-تعریف مسائل مستحدثه و بیان انواع آن..... ۸۵

۲- معنای اجتهاد..... ۸۵

۳-معنای زمان و مکان در اجتهاد..... ۸۵

ج: تبیین دیدگاه امام خمینی (ره) در رابطه با نقش زمان و مکان در اجتهاد..... ۸۷

۱- امام خمینی و فقه سنتی و پویا..... ۸۷

۲- جهان شمولی فقه و دیدگاه امام خمینی (ره)..... ۸۸

- ۳- پاسخگویی فقه در برابر رویدادها و دیدگاه امام خمینی (ره) ۸۹
- د: نمونه های فقهی از موارد تأثیر زمان و مکان در اجتهاد ۹۱
- ۱- شطرنج ۹۲
- ۲- خون ۹۲
- ۳- خرید و فروش تلویزیون ۹۳
- ۴- مجسمه و تصویر ۹۳
- ۵- تشریح و پیوند اعضا در علم طب ۹۴
- ۶- خرید و فروش اعضا بدن ۹۴
- ه: نظر احتمالی حضرت امام خمینی (ره) در مسأله شبیه سازی انسان ۹۶
- نتیجه گیری و پیشنهاد ۹۷
- فهرست منابع و مآخذ ۱۰۰
- پیوست ۱۰۵

مقدمه

در جوامع علمی کنونی، شاهد پیشرفت روزافزون علوم و فن آوری هایی هستیم که به دنبال خود تمدن، فرهنگ و مسائل نوینی را به ارمغان می آورند.

نتایج این پیشرفتها گاه زندگی انسان را آساتر ساخته و گاه مشکلی بر مشکلات او می افزاید.

در این میان لازم است که هر یک از علوم انسانی چون حقوق، فقه، اخلاق، روانشناسی و غیره در رویارویی با مسائل جدید برخورد مناسب داشته و نظریات قابل قبولی را ارائه نمایند.

یکی از مسائل نو پیدا که در حوزه پزشکی نمود یافته است، مسأله شبیه سازی انسان است، که روش جدیدی در تولید مثل به شمار می آید.

به طور کلی بحث تولید مثل حساسیت و محدودیت های قانونی و شرعی و اجتماعی خاصی در فتاوا و فرهنگ اسلامی دارد.

این تحول در روش باروری به ویژه با توجه به غیر طبیعی بودن آن، دیدگاههای مختلف اخلاقی، شرعی، قانونی را در رد یا پذیرش آن فراهم ساخته و در این بین نقش مذهب به عنوان عامل تعیین کننده در مباحث مربوط به تولید مثل مورد توجه قرار گرفته است.

در این میان فقه شیعه از پویایی بی نظیری برخوردار است، و از دیرباز در حل مسأله و بخصوص در مورد مسائل مستحدثه دیدگاههای قابل قبولی را ارائه داده است. فقهای شیعه از طریق انطباق اصول شریعت بر فروع برخاسته از نیازهای فرد و جامع، به نیازهای نو پیدا در هر مقطعی

پاسخ می‌دهند.

پویایی در اجتهاد امری ذاتی است و میزان اعلیت هر فقهی توانمندی او در شناخت صحیح نیازهای روز، تبدیل آن‌ها به فروع و ارجاع صحیح آن‌ها به اصول می‌باشد.

حکم شبیه سازی از مسائلی است که مورد اختلاف در بین ادیان مختلف بوده و از معدود مکاتبی که آن را به طور کامل رد نکرده است فقه شیعه می‌باشد.

در این پژوهش به بررسی آراء اندیشمندان عرصه فقاہت پرداخته شده و با تکیه بر نظر حضرت امام خمینی (ره) (و با توجه به دو عنصر زمان و مکان در اجتهاد)، سعی شده است پاسخ مناسبی به این پرسش که: «فقه در مسأله شبیه سازی چه نظری دارد؟» ارائه شود.

هر چند تکاپوهای فقیهانه بسیاری باید انجام گیرد تا افقهای ناشناخته این پدیده بازشناسی گردد. از آنجایی که زیر بنای حقوق اسلامی، فقه است. پس از نتایجی که از فقه حاصل می‌گردد به بررسی حقوقی این مسأله پرداخته شده است.

از انگیزه‌های انتخاب این موضوع درک چگونگی تطبیق مسائل مستحدثه (چون شبیه سازی) با اصول کلی فقهی می‌باشد و پی بردن به اینکه اگر کودکی خارج از حیطه متعارف پایه عرصه وجود بگذارد دارای چه حقوق و تکالیفی خواهد بود؟

روش بکار گرفته شده در این پژوهش، روش کتابخانه ای می‌باشد که در ضمن آن مصاحبه با افراد صاحب نظر انجام شده است که ابتدا با مشخص کردن منابع (با جستجو در کتابخانه های ملی، دانشگاه تهران - دانشگاه شهید بهشتی - دانشگاه تربیت معلم - دانشگاه آزاد اسلامی (واحد کرج) - پژوهشکده امام خمینی و انقلاب اسلامی، پژوهشکده رویان، پژوهشکده ابن سینا و حوزه علمیه فاطمیه (س) کرج و ...) و مطالعه آن‌ها شروع به فیش برداری کرده و در ضمن کارفیش برداری به مکانهای علمی چون پژوهشکده رویان جهت اخذ اطلاعات پزشکی مراجعه نمودم و با مصاحبه با افرادی چون دکتر عمان سامانی مدیر کل روابط عمومی پژوهشکده رویان به یکسری مطالب پزشکی دست یافته و پایان نامه خود را در پنج فصل بصورت گزارش تکمیل کردم.

این پژوهش با قصد کشف حقایق بیشتر در زمینه موضوع شبیه سازی انجام شده، لذا براساس این نگرش تحقیق بنیادی می‌باشد و از سوی دیگر تلاش شده است که به گونه ای تحلیلی و موشکافی شده مسائل فقهی و حقوقی شبیه سازی مطرح و پاسخ داده شود و لذا روش ارائه مطالب به صورت علی-تحلیلی می‌باشد.

همچنان گونه که ذکر شد این پژوهش در پنج فصل آماده شده است که:

فصل اول: آن «کلیات» است که به مباحثی چون: بیان مسأله، پیشینه پژوهش و تعریف مفاهیم کلیدی بکار رفته در آن می پردازد.

فصل دوم آن دارای عنوان «مباحث نظری شبیه سازی» می باشد و به مباحثی چون تعریف شبیه سازی، بیان مراحل و انواع آن و نیز به بیان مطالبی در مورد اخلاق پزشکی و دیدگاه ادیان به طور اجمالی می پردازد.

فصل سوم تحت عنوان «بررسی فقهی مسأله شبیه سازی انسان می باشد و ابتدا به بررسی دلائل مخالفان و موافقان و سپس به بیان دیدگاه دین اسلام و به طور خاص مکتب تشیع در جواز و عدم جواز این پدیده می پردازد البته بطور اجمالی به دیدگاه مذهب اهل تسنن نیز در این مسأله پرداخته شده است.

فصل چهارم: دارای عنوان «بررسی حقوقی مسأله شبیه سازی انسان» می باشد که در دومباحث حقوق فردی و حقوق اجتماعی تنظیم شده است که در حقوق فردی به مسائلی چون والد فرد شبیه سازی شده، نسبت و هویت او، ارث، وصیت، قصاص، دیه و ...

و در حقوق اجتماعی به مسائلی چون وظایف افراد در قبال فرد شبیه سازی شده، و بطور کلی دیدگاه حقوق بشر بین الملل در شبیه سازی و منع تجارت شبیه و... پرداخته شده است.

در فصل پایانی که فصل پنجم می باشد به نظر حضرت امام خمینی (ره) در مورد نقش دو عنصر زمان و مکان در اجتهاد پرداخته شده است.

ویژگی تحقیق حاضر این است که در هر مسأله‌ای بدون پرداختن به حاشیه های اضافی در مباحث و جلوگیری از سردرگمی مخاطب به اصل مطلب پرداخته شده است. و سعی شده که به صورت مستند و مستدل، به مسائل ذکر شده پاسخ داده شود.

مسائل شبیه سازی از مسائلی است که کار پژوهشی بسیار زیادی را می طلبد امید است که این پژوهش گامی کوچک در این راه باشد.

فصل اول:

کلیات

کلیات

الف) بیان مسئله:

شبییه سازی یا کلون سازی یک جاندار به معنای تولید یک جاندار از طریق غیر جنسی است. که همچنانکه در فصل اول بیان خواهد شد، دارای دو نوع درمانی و تولید مثلی می باشد؛ در این پژوهش سعی بر این است که بر نوع تولید مثلی، شبییه سازی (یعنی شبییه سازی یک انسان کامل) تکیه شده و در حاشیه و در صورت ضرورت به مسأله شبییه سازی درمانی پرداخته شود چرا که شبییه سازی درمانی خود نیاز به پژوهش مفصل و جداگانه دارد.

از آنجایی که شبییه سازی سؤالات و چالشهای فراوانی را در زمینه های اخلاقی، مذهبی، حقوقی اجتماعی و غیره به همراه دارد نیاز به پژوهشی نسبتاً جامع در این زمینه احساس می شود که امید است پایان نامه حاضر بتواند گوشه ای از این خلاء را پر کند.

در این پایان نامه سعی بر این است که شبییه سازی از دید اخلاقی در حوزه اخلاق پزشکی بررسی شده و نظر فقه و حقوق در این زمینه به تحلیل و بررسی گذاشته شود و بدین منظور در یک فصل به مباحث فقهی و در فصل دیگر به مباحث حقوقی به طور مجزا پرداخته خواهد شد ضمن عرض این مسأله که درست است که فقه و حقوق دو دانش مجزای از یکدیگر هستند اما در این پژوهش بنخاطر جداسازی مباحث های جواز و عدم جواز اصل شبییه سازی (که در بحث فقهی آمده) و مبحثهایی چون ارث، وصیت، دیه، نسبت، ... فرد شبییه سازی شده (که در بحث حقوقی آمده است). فقه و حقوق تسامحاً بصورت جداگانه مطرح شده است. ضمن اینکه نباید از نظر دور داشت که مباحث فقهی و حقوقی ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر دارند.

ب) بررسی پیشینه پژوهشی:

۱- بررسی پیشینه تاریخی:

به طور کلی شبییه سازی به معنای تولید مثل غیر جنسی و بدون لقاح سلول نر و ماده، اکتشاف جدیدی نیست و در جهان اطراف ما رخ می دهد. دو نیم شدن موجودات تک سلولی از جمله باکتری ها را نیز کلونینگ یا شبییه سازی می گویند؛ چون باکتریهایی که بدین طریق بوجود می آیند از لحاظ ژنتیکی کاملاً شبییه باکتری اولیه هستند.^۱

^۱ - حبیب الله رحیمی، « شبییه سازی درمانی، رویکردهای اخلاقی، فقهی و حقوقی»، اخلاق زیستی بیواتیک، تهران: سمت، دانشگاه